

GYÓGYPAEDAGOGIAI SZEMLE

Siketnémák, vakok, hülyék, gyengeelméjűek, dadogók és hebegők oktatásával foglalkozók
SZAKKÖZLÖNYE.

Előfizetési ára : Egész évre . 8 korona Fél évre . 4 „ Negyed évre . 2 „	Szerkesztik és kiadják : NÉMETH LÁSZLÓ és VÁRADI ZSIGMOND.	Megjelenik minden hónap elsején 1 ívnyi terjedelemben
--	---	---

Szerkesztőség : Kecskemét, Templom-utca 95. sz.
Kiadóhivatal : Budapest, VIII. ker. Rökk Sziárd-utca 10. szám.
A lap tartalmáért felelős : NÉMETH LÁSZLÓ.

IV. évfolyam.

Budapest, 1902. Márczius 1-én.

3. szám.

TARTALOM : ABC- és olvasókönyv az elemi beszédtanítás szolgálatában a siketnémák iskoláinak I-ső osztálya számára : Németh László és Váradi Zsigmondtól. — A kézimunka-oktatás a népiskolában. — A „Kisegítő-iskola.“ — Krónika (Reflexiók) : Ellenbach M.-tól. — Egyesületi élet : Bihari Károlytól. — Hazai hírek.

* ABC- és olvasókönyv

az elemi beszédtanítás szolgálatában a siketnémák iskoláinak I-ső osztálya számára.

(A napokban került ki a sajtó alól Németh Lászlónak és Váradi Zsigmondnak íly című könyvé, melyből az előszót az alábbiakban közöljük.)

Előszó.

A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr 1900. évi 52712. számú magas rendeletével a siketnémák iskolái számára tan- illetve olvasókönyv írására hirdetett pályázatot. Ha a pályázat eredményes fog lenni, ezen rendelkezéssel rég érzett hiányok lesznek pótolva. A pályázat a II.—VI., illetve a II—VIII. osztályokban használandó könyvek megírására szól, az I. osztályban használni szokásos ABC-s könyvről azonban nem tétetik említés.

A Berinza-Scherer-féle „Siketnémák tárgyi és alaki nyelvoktatás“ című I. osztály számára írott ABC-s könyvecske, — a mely az eddig megjelent tankönyvek között egyedül volt használható a siketnémák I. osztályában — pedig elfogyott.

Oktatásügyünk terén szerzett tapasztalataink, továbbá kartársainknak ezirányú véleményei is arról győztek meg bennünket, hogy a siketnémáknak is égető szükségük van az ABC-s könyvre. Ezen okokból kifolyólag határoztuk el, hogy a phonetikai oktatás alatt szerzett tapasztalataink alapján írott jelen ABC-s könyvünket kiadjuk.

Könyvecskénkben a hangok sorrendjének megállapításánál a „könyvebből a nehezebbre, az egyszerűről az összetettre“ intó régi elv vezérelt bennünket. Kezdőhangul a „h“-t (hehezetet) vettük. Ez bizonyára idegenszerűnek fog a tisztelt kartársak előtt feltűnni. De

tekintve egyrészt azt, hogy a növendékek a lélekzési előgyakorlatok alkalmával a hehezettel már úgylis megismerkednek, egyáltalában nem lesz nehéz a „h“-nak a kiejtése. Másrészt az a körülmény is indított bennünket a hehezetnek mint kezdőhangnak a felvételére, hogy felsőbb osztályos növendékeink többnyire hadilábon állnak a „h“-val és vagy egyáltalában nem, vagy pedig hibásan ejtik azt ki. Már most ha kezdőhangnak vesszük a „h“-t és utána azonnal az „á“-t, akkor úgy a tanárnak, mint a növendéknek szigorúan kell ügyelnie a két hang közötti különbségre és így vagy az egyik, vagy a másik hang kiejtésére kényszerül beszéd szerveit helyesen beállítani, ami a későbbi kiejtésre nagy befolyással lesz.

A beszédanyag megválasztásánál első sorban a technikai nehézségeket kellett figyelembe vennünk s lehetőleg iparkodtunk azt a gyermekhez közelfekvő körből meríteni. Értelmetlen szavakat nem vettünk fel, mert az egyes hangkapcsolatok megtanulására sokkal alkalmasabbak a már kész beszédanyagot képező szavak, mint a mesterségesen összeállított értelmetlen, unalmas szótag-gyakorlatok. A gondolatoknak egész mondatokban való kifejezésére nagy gondot fordítottunk és minden iskolai eshetőséget figyelembe véve — lehetőleg korán vettük fel az egész mondatot.

Miután — mint már előszavunk elején megjegyeztük — a könnyebbről a nehezebbre, az egyszerűről az összetettre paedagogiai elvek szerint állítottuk fel a hangok sorrendjét és a beszédanyagot is, bátran állíthatjuk oda könyvünket az I. osztály tanárának vezérfonalul.

A hangfejlesztéshez szükséges útmutatásokat, illetőleg magyarázatokat adni e könyvnek nem lehet célja, azért csak a beszédanyag nyújtására szorítkoztunk.

A beszédanyag összeállításánál a halhatatlan Hillnek e sarkalatos elve: „Fejleszd a siketnémánál a beszédet úgy, ahogy azt a természet az érzékű gyermeknél fejleszti“, vezérelt bennünket. Hogy a felvett anyag terjedelme túlhaladja a tanterv-szabta terjedelmet, annak az oka, hogy szükségesnek látjuk legalább a jobb tehetségű és tanulni vágyó gyermekek kezébe olyan anyagot adni, amelyet azok a tanár utasítása mellett hasznosan értékesíthetnek; a gyengébb tehetségűeknek pedig elég, ha az egyes hangok fejlesztésére felhozott példákat megtanulják.

Tisztában vagyunk azzal, hogy e szerény művecskénk nem ment minden hibától és örömmel vesszük kartársaink esetleges jóakarató javításait, melyeket egy újabb kiadásnál köszönettel felhasználunk.

Útnak indítjuk kis könyvünket azzal a hő óhajattal, hogy töltsse be azt a helyet, melyet mi szántunk neki.

Budapest—Kecskemét, 1902.

a szerzők.

A kézimunka-oktatás a népiskolában.*

Mélyen tisztelt Közönség!

A magyar nemzeti állam kiépítésének a vágya vezérli ma minden magyar embernek életét. E fenséges gondolat volt vezető csillagom, a mikor a vidékről ide siettem, hogy elmondjam szerény véleményemet arra nézve, miképen lehetne a kézügyességi oktatással a magyar gyermekvilágot munkaszeretetre nevelni és így a népiskola belső életét vele megjavítani. Örömmel követtem Ember Károly jó barátomnak a kaszinó paedagogiai szakosztálya érdemes elnökének hívó szövegét. Boldog vagyok, hogy ez alkalommal is hordhatok 1—2 homokszemet a magyar nemzet halhatatlanságát jelképező ama fenséges épülethez, a melynek fundamentuma magyar tiszta erkölcs és emberszeretet, oszlopa a munka, teteje az erő és nagyság hatalma, díszé millió és millió lélek gyémánt tisztaságú és fényű honszerelme. Boldog vagyok, hogy egy fenséges gondolatban magasan szárnyaló lelkeket egyesíthetek.

Ifjú valék, a mikor Comenius Amos János, a nagy reformator eszményképemmé lett. Őt megközelíteni az én leghőbb vágyam. Ifjú valék, a mikor bölcs tanításait magamba szívtam, őket drága kincsképen magamban ápolgattam s mindennapi imáimmá lettek. Megvallom, hogy örökéletű gondolatai sok örömet, de még több fájdalmat is okoztak nekem. Átértettem jól. Éreztem magamban, hogy nőttem tanításának a hatása alatt. De azután, a mikor úgy akartam cselekedni, mint ő cselekedett, mily nagy lett az én szomorúságom. Újra és újra kellett tapasztalnom, mily gyenge és tehetetlen vagyok ideáinak alkalmazásában. Én Comeniust értettem, de követni nem tudtam. Mennyi kín és szenvedés volt azért az én osztályrészem! Mennyit gyötörtem magamat és szegény tanítványaimat!

Mily sokszor mondtam el magamban: „Hát nem oly igazán lakunk-e a természet kertjében, miként elődeink? Miért nem használjuk olyan jól, mint ők szemeinket, füleinket és orrunkat? Miért akarjuk mással, mint érzékeinkkel megismerni a természet műveit? Miért nem ütjük fel a holt könyvek helyett a természet könyvét?”

És én mégis holt könyvet tanítottam, mert az élő könyv kezelésére nem vezetett rá senki. Az elődök munkát adtak az érzék-szerveknek, de arra már nem gondoltak, hogy a gyermeknek vele született önmunkássági vágyát is kielégítsék. Nem az igazságot alkalmazták a gyermek sajátos egyéniségéhez, hanem megfordítva erőszakosan a gyermeket mérték az elvont igazsághoz. Mert, ha figyelembe vesszük a gyermek sajátos életét, úgy minden bizonynyal nem szorítják lélekölő passzivitásra. Régebben a száraz könyvbölcsesség

* Szerző előadta a Magyar Tanítók Kaszinója paedagogiai osztályának 1902. január 16-iki ülésén. Ámbar mint a címből is kitűnik — szerző speciálisan a népiskola szempontjából tárgyalja a kérdést, mégis köszönettel vesszük nagybecsű munkáját. A kérdés nálunk most nagyon aktuális és Láng úr cikke, mely bő tapasztalatairól és nagy szaktudásáról tesz bizonyosságot, nagy szolgálatot tesz ügyünknek.

nehezedett a gyermek lelkére s tette erőtlenné, ma meg a passzív magatartás kényszerzubbonyával gyötörjük. Mily szépen beszélnek a tanító-, tanítónőképző tanulók az oktató igazságokról! Valóban öröm őket hallgatni! Ha a mi népiskoláinkban mindaz testet öltött volna, a mi a tanítóképzők katedráiról elhangzik s a szaklapok unos-untalan prédikálnak, nem aggasztana senkit a nemzet jövője. A mai tanítójelölt nemzedék is épen úgy van, mint én voltam egy emberöltővel ezelőtt; értik az igazságot, de azért mégis lenyüggözik a gyermek erőit, akár csak elődeik. Útmutatójuk a holt és nem az élő könyv. Nevelésük és tanításuk motivuma nem maga a gyermek, hanem a holt betű, a könyv absztrakt szabálya. Folyton hallom és olvasom, hogy a tanítóképzés színvonalát emelni kell, a mi annyit jelent, hogy támogassuk a kereten, vegyünk fel még új anyagot.

Nézetem szerint nem a keret támogatásával s új ismeretanyag felvételével, hanem az értelmi műveltség mélyítésével kell nekünk a színvonalat emelnünk. A tanítójelöltek kiképzésének a hibája nem az értelmi gazdagság fogyatékságában van, hanem abban, hogy tudásuk gyakorlati alkalmazásához nem értenek, mert erre őket rá nem nevelik. Azt mondják, hogy ez a jelen oktató-terv szerint lehetetlen vállalkozás lenne. Én tagadom. Határozottan állítom, hogy a tanárjelölteknek az értelmi műveltségre, vagy az ismereteknek helyes alkalmazására való nevelése egészen tőlünk függ. A míg a képzőintézetek jelen előadó rendszerükön nem változtatnak, addig a leg-tökéletesebb oktató-terv sem segít bajainkon. A milyenek a tanítóképzők, olyanok a tanítók.

A fiatal tanító úgy tanít és nevel, a mint tanítójelölt korábban a gyakorló-iskolában látta. Száraz, merev-rendszeresség, a módszertani könyvek élet nélkül való szabályai teszik az ő mintáját s nem a gyermek élete. Sokat tanul, még többet magyaráznak neki, de azért nem találja meg a fonalat, a mely a konkrét tényekből az absztrakt szabályokig vezet, nem élő ismereteket, hanem holt betűt. Az életbe lépve épen úgy szemléltet, mint a gyakorló-iskola. Elég alkalmat ad a gyermekeseregnek arra, hogy lásson, halljon, ízleljen és szagoljon, *de nem a benyomásoknak az önmunkásság útján való feldolgozására*. Természetes dolog, a gyermek így csakhamar kimerül, bágyadttá lesz s ez az oktrojáló dresszura még inkább megfosztja arcát rózsáitól, szemét fényétől, izmát erejétől, vérének hevétől, mint a romlott levegő. Elmondhatom Comeniussal: „Miért nem használjátok kezeiteket, s a mozgás szerveit épen úgy, mint elődeitek?” A ki a népiskola belső életét alaposan megfigyelte, szánakozással gondol a szegény gyermekekre. Igazán kegyetlenek vagyunk. A madár szabadon szállhat a nagy levegőben; fű, fa, virág zöldelhet és virulhat; minden, a minnek élete van, szabadon fejtheti ki meglevő erőit, csak az az ártatlan gyermek nem. Mihelyt hatodik életévét elérte, lekötjük arany lelkének szárnyait, békót rakunk kezére. Tetszik, nem tetszik, neki meg kell tanulni a tárgyak és dolgok nevét, színét, hangját, alakját, irányát, kiterjedését, részeit, anyagát, ízét, szagát, súlyát, lehelyezését, elrendezését, rendes helyzetét,

mozdíthatóságát, tisztaságát, szépségét, okos alkalmazását, hasznát, kárát, a használás helyes módját, tisztán-tartását, megkimélesét, óvását, tenyésztését, termelését, ápolását, jó bánásmódját, kínzását stbit. És hogyan, úgy a hogy mi azt neki feltaláljuk. Szegény fürge, mozgékony, eleven, naiv, ártatlan 6—7 éves gyermek. Így szoktak téged agyon boldogítani. Hiába, így írták ezt elő az okos bácsik. Azután ne kapj undort, csömört az iskolától s öreg éveidben ne gondolj szájalommal a népiskolai padokra. Vegyétek le a békót a gyermek kezéről. Oldjátok fel arany lelke szárnyairól a köteléket s meglássátok menyországgá lesz a népiskola. Erre törekszem évek óta. Ez az a fenséges gondolat, a mely engem szakadatlanul lelkesít. Ennek a módját keresem ébrenlétemben és álmaimban. Ez adta a kezembe 1898-ban a vándorbotot, hogy felkeressem a magyar nemzeti népnevelés tiszta földjén ama virágokat, a melyeknek bővös ereje megtanítsa a magyar gyermekvilág helyesen értelmezett szabadságára és kezembe adja a kulcsot, a melylyel megnyithassam tanítványaim előtt a munkaszeretetre való nevelés ajtaját. És ha nem is gyűjthettem a 700-nál több gyermekmunkával csak mintegy ezredrészét annak a nagy kincsnek, a mely még megmentésre vár, mégis gazdag aratással tértem otthonomba. Boldog voltam, és vagyok, mert élő könyvből tanulhattam. Alkalmam volt megfigyelni a nyiri, a gömöri, a hansági, a somogyi, a csiki törzsökös magyar gyermeket a libalegelőn, a patak partján, réten, mezőn, pusztán, erdőben a szülő-otthonban. Láttam és hallottam mint ölt formát a magyar gyermek utánzó és teremő fantáziájának hatása alatt az ég, föld, természet, az összes emberi élet, a hit, remény és szeretet. Láttam a magyar gyermeket, a mint a munka hatása alatt felemelkedik az égbe, felszáll magasra, a hol örök boldogság honol. Láttam, mint váj az árokszélbe házat a sárból formált apának, anyának, Lacikának és Zsuzsikának. Elhallgattam szép mondokás dalaikat, a melyekkel munkájukat kísérik. Be sok szépet és hasznosat tanultam a libalegelőkön! Utamban megismertem a magyar 3—12 éves fiú- és leánygyermek munkanyagát, tárgyát, nemét. Előttem folyt le a munka alakja, módja. Láttam mi és hogyan ébreszt benne rokonszenvet, irigységet, örömet, szomorúságot. Hogyan nyilvánul bennök a hűség, ragaszkodás, az önzetlenség. Megfigyeltem, mint oktatja a korosabb gyermek a fiatalabbat. Közöttük élve, velök játszva láttam, mint szerez 1—1 új ismeretet. Nem prelegál ám ott egyik a másikkal, mint pl. tanítóink és tanáraink a katedrán, hanem az öregebb csinálja és csináltatja a dolgokat a fiatalabbakkal. Bámultam azt a közvetlenséget, ügyességet, türelmet és szeretetet, a melylyel egymást tanítgatják. Azután még mily remek fegyelem uralkodik 1—1 csoportban!

Utamból haza térve elhatároztam magamban, hogy a tanítóképzésben e tapasztalatokat érvényesíteni fogom s tanítványaimat a gyermekek társaságában nevelem jó tanítókká. Vállalkozásomat siker kíséri. A lévai állami tanítóképző nemes tanártestülete ritka buzgósággal és ideális önfeláldozással támogat célom elérésében. Egyéb-

iránt e törekvés ma már nem az enyém, hanem az egész tanártestületé. Az az igaz benső testvéri szeretet, mely lelkeinket egybefűzi, az az igaz édes szülői hűség, a melylyel tanítványaink életét és sorsát intézzük, feladatunkat nagyon megkönnyíti. Elvünk, hogy tanítványaink minél többet legyenek a gyakorló-iskolai gyermekek társaságában, de nem magukban, hanem velünk együtt. Mindennap 7—8-ig és 1—2-ig 8—8 tanítóképző tanuló fogadja vélem s derék gyakorló-iskolai tanítónkkal az érkező gyermekeket. A gyülekezés ideje alatt játszunk, sétálunk, dalolunk és munkálunk velök. Szabadságukat nem korlátozzuk. A ruhák, könyvek elhelyeztetése után jó időben az udvaron töltjük a gyülekezés idejét. Egy csoport társasjátékot játszik. A képző növendékei megismertetik ilyenkor velök a nekik való magyar gyermekjátékokat. Egy másik csoport a homokban dolgozik; egy harmadik a növények alkotó részeiből farag egyet-mást. Mondám, a gyermekek szabadságát, mondjuk önfeltalálását, kombináló munkáját nem korlátozzuk ugyan, de azért tevékenységöket mégis úgy ingereljük, hogy azzal is foglalkozzanak, a mi esetleg a következő 1—2 fél nap tanítás anyagát teszi. Tanítványaink a mi példaadásunk szerint bánnak a gyermekekkel és figyelik meg őket. A száz és száz tapasztalatból csak egyet említek fel. Egy V. évfolyambeli gyermek az udvar homokos részére szépen lerajzolta hazánk képét. Mikor elkészült vele, oda hívtott s azt mondta: „Igazgató bácsi tessék megmondani, hogy hova utazzam?” Én a gyermeknek gyermekies modorban több várost megneveztem s ő mindenütt megnevezte a vasutat, vízi-utat, a folyókat és hegyeket, a melyek útjába estek. Egy II. osztályos gyermek meg az én lakásomat rajzolta az udvarra s azután azt kérdezte tőlem: „Igazgató bácsi, melyik szobában alszik? Mi tegnap láttuk ám a lakását. Itt is volt ágy, meg itt is. Melyik az igazgató bácsié?”

Nem marad sem az udvaron, sem a kertben semmi sem felkutatlanul. Bármí akadjon kezükbe, azonnal felhasználják munkáanyagul. Mi meg szeretettel segítjük őket munkájokban. De benn a gyakorló-iskolában is a gyermek önmunkásságából eredő aktív érzékelés minden tanítás alapvonása. *Krick Jenő* kiváló tanártársam meg arról gondoskodik, hogy egyetlenegy növendékünk se lépjen az életbe a gyermekek kézi-munkájának a gyakorlati ismerete nélkül. Így akarjuk az eszmét megtestesíteni s tanítványainkat arra szoktatni, hogy majdan mint tanítók ne a holt, hanem az élő könyv után induljanak.

Így, de csakis így lehetnek a tanítóképző tanulók hivatásukat szerető és tudatos nevelő- és oktató tanítókká. Így kell a munkáltatva való nevelésnek folynia. Ily eljárás teszi a tanítóképzést élő könyvvé. Elmondám, mint szoktunk munkálni az udvaron, a kertben. Ha az eső, szél, hideg az iskolaszobába szorít bennünket, akkor a szobában végezhető munkákat készítünk. Minden gyermek azt csinálja, a mire képes. A legkisebbek harmonikát, legyezőt, levélborítékot, zsebkendőt hajtogatnak papírból, a nagyobbak püspök-süveget, csolnakot, csákót, buzogányt, összetettebb harmonikát, kug-

lufot. Vannak, a kik palatábláikra rajzolgatnak, mások feladványai-
kat ismételik vagy nézik át. Tanítóképző tanítványaim pontosan
megjelennek itt is s úgy beszélnek, tesznek-vesznek, munkálnak,
játszanak, rajzolgatnak, tanulnak, írnak, olvasnak a gyermekekkel,
a mint azt én és *Svarba* József jó tanártársam teszi.

A mint az elmondottakból látszik, mi a gyülekezés idejét is
szoktuk felhasználni a munka-anyag felkeresésére, annak a munká-
hoz való alkalmassá tételére és magára a kézügyességi oktatásra.
Mindez azonban inkább előgyakorlat a tulajdonképeni kézügyességi
oktatáshoz. Minden közvetlen tanításunkat a cselekvő (aktív) érzé-
kelés jellemzi. Arra törekszünk, hogy a gyermekek a tanítás tár-
gyának ismertető jegyeit ne csak pusztá utánzással sajátítsák el,
hanem azokat gyakorlatilag el is készítvén, a részekből állítsák össze
az egészet s ezt újra elemeire bontsák.

E célra felhasználunk minden alkalmas anyagot. A gyermek
kirakja a tárgyat szalmából, vesszőből, papírból, megformálja agyag-
ból, előállítja a növények alkotó részeiből. Így magukkal a gyer-
mekekkel alkottatjuk meg a dologgépeket. Ez az igazi élő könyv.
A mikor e munkával végeztünk, bemutatjuk a tárgyat a maga való-
ságában és megengedjük a gyermekeknek, hogy annak jegyeit tet-
szés szerint sorolják el, önmaguktól keressék fel. Az egyik a tárgy
színét, a második a hangját, a harmadik az alakját, a negyedik
egyik-másik részét nevezi meg. Végül azután az így megértetett és
állandósított tapasztalatokat rendezzük. Munkaközben alkalmazzuk
és alkalmazzatjuk a szöveges és dalos mondókákat, versikéket.
Mindegyiket a maga helyén és idején. Az egyik mondóka erkölcsi
intelem, a másik talány, illemszabály, kedvet derít, szívet nemesít.

Mint a jó szülő gyermekével, úgy foglalkozunk 6—12 éves
tanítványainkkal.

Így járunk el minden egyes népiskolai tantárgy tanításánál.
Erre nézve „A munkaszeretetre való nevelés módja“ című művem-
ben részletes útmutatást adtam.

Az egyes tanítási órákon a kézügyességi oktatás már szigo-
rúbban alkalmazkodik ugyan sajátos céljához, de azért, mint az
aktív érzékelés tárgya, anyaga és módja, e helyen mégis csak esz-
köze a tanításnak.

A gyülekezés idején azt munkálhatja a gyermek, a mi neki
tetszik; a közvetlen tanításnál már mindegyiknek kell alkalmaz-
kodnia ahhoz az egyetlen egy tárgyhöz, a melyet a tanító tűz ki.
A gyermek csapongó fantáziáját nemcsak a munka tárgya szabá-
lyozza, hanem a munka menete is. A gyermeknek a tanító elő-
mutatását kell követnie vagyis mintát utánoznia. A méretek, nagy-
ság, alak, irány, kiterjedés motivuma már nem az ő független
kombináló ereje, hanem a tanító előmutató munkája. Feleslegesnek
tartom bővebben kifejteni, hogy a tanítónak az említett dolgokban
a gyermek sajátos életéhez kell alkalmazkodnia. Ezt azonban csak
úgy teheti, ha a gyermek munkáit jól ismeri s a felfogásban le tud
szállni a gyermek lelki világába.

Ha a gyermek a tanítás folyamán maga készíti el a tárgyat, nagyon könnyen fogja magának megjegyezni az ismertető jegyeket, mert hiszen testi és lelki élete a leggyönyörűbb harmóniába olvad össze, míg dolgozik. Az ismertető jegyek keze alatt jönnek létre, szívvilága életet, színt, fényt ad nekik s miután érzelmi életében mintegy megújultak, édesen-kedvesen jelennek meg az értelem kapujánál. A név, szín, hang, irány, alak, kiterjedés, részek, anyag, szépség, tisztaság stb. stb. dolgot örömmel üdvözli a lélek, mert mindegyik a saját tevékenységének az eredménye. Kell is magyarázat pl. az irány, vagy kiterjedéshez, mikor azokat a gyermek maga csinálta meg!

A kézügyességi oktatásnak azonban saját, külön célja is van. Ezt a tanító, az óratervebe felveendő heti 1—1 félóránban szolgálja.

A gyülekezés idején és az egyes közvetlen tanításokon gyűjtjük a tulajdonképeni kézügyességi oktatás anyagát. Ekkor ismerik meg az anyagot, alakíthatóságát, célját, rendeltetését, feltalálását, munkára alkalmassá tételét, ismertető jegyeit, a vele kapcsolatos értelmi és erkölcsi szép elemeit, valamint az ő felfogásukhoz mért hasznát.

Az osztatlan iskolákban az egyes évfolyamokat össze kell vonnunk. Együtt tanul az I. II., a III. IV. s az V. VI. évfolyam. Mindegyik kap heti 1—1 fél órát. Erre az időre ha van munkatermünk, oda vonulunk; ha nincsen, az iskolaszobában végezzük az oktatást. A heti 1—1 fél óránban a gyermekeket már a rendszeres munkálkodásra szoktatjuk a nélkül azonban, hogy erőiket túlmerev szabályokkal kötnők meg. A gyülekezés idején s a közvetlen tanítások alatt is nagyon ügyelünk a kézügyességi oktatás szabályaira, t. i. a testi- és lelki erők harmonikus nevelésére, a gyakorlatiasságra, hűsögre, okos alkalmazásra, az értelmi szép elemekre, de azért mégsem követeljük mindazokat oly következetes szigorúsággal, mint pl. a kézügyességi oktatásra rendelt fél órákon. Amott a munkálás, a nevelés- és tanítás eszköze, itt már határozott főcélja.

Az osztott népiskolák ebbeli élete az osztatlan népiskoláétól csak annyiban különbözik, hogy ott nem heti 1, hanem heti 2 esetleg három fél óra is fordítható a tulajdonképeni kézügyességi oktatásra.

Az osztatlan iskolákban a hallgatólagos, úgynevezett csendes foglalkozásra szánt fél órákból naponként legalább 1—1 félórát fordíthatunk a kézügyesség gyakorlására.

„Hát mindebből nem lehet semmi sem“, mondják majd az én jó tanítótársaim. Én is azt mondom, hogy mindaddig nem lesz a nevelés és tanítás ez irányából semmi, a míg a tanítóképzők a dologhoz értő tanító-nemzedéket nem nevelnek a hazának. Állítom, hogy a hivatásukat szerető s a szép feladatot gyakorlatilag és elméletileg értő tanítók örömmel fogják javaslatomat falkarolni.

A kik ezt teszik, először saját maguknak használnak vele; mert nem emésztik fel idő előtt testi és lelki életüket. Félannyi munkával még egyszer akkora eredményt érnek el. Valódi paradicsommá varázsolják át az iskolát úgy magukra, mint tanítványaikra

nézve. Hogy mindez nem pusztá eszme, hanem valóság, azt a berettői állami iskola életével tudom bebizonyítani. Berettő tisztán tótajku község; Sárosmegyében fekszik. Osztatlan hat évfolyamú állami iskolájának derék tanítója *Tremkó Mihály*. Ez a lelkes tanítótěstvérem megismerte a nevelés és tanítás e módját a sárosmegyei általános tanító-egyesület gyűlésein. Hivatásszeretete tette ingerelte. Alig egy évi buzgó törekvése meghozta a sép sikert. A gyülekezés idején, munkálás közben megtanultak a gyermekek magyarul beszélni, igazolatlan iskolamulasztás alig fordul elő. Tanítványai az egész napot ott töltik az iskolában. A délelőtti tanítás végeztével is ott maradnának. Volt alkalmam több tárgyat látni, a melyet ezek a tót gyermekek készítettek. Merem állítani, ha Tremkó Mihály tovább folytatja helyes irányú munkáját, szépen értékesíthető játékeszközöket adhat át majdan a kereskedelemnek. Ott van *Reményik Lajos*, az eperjesi ág. hitv. evang. tanítóképző jeles gyakorló-iskolai tanítója, a zágoni állami iskola kiváló tanítótěstülete, *Györffy István* homoród-szentmártoni ideális lelkű tanítótársunk és még sokan e hazában, a kikről nem szól a hírlap, de önfeláldozó munkásai az élő könyvnek, a természet ismertetésének.

(Folyt köv.)

A „Kisegítő Iskola.“

Valahányszor a „Kisegítő Iskoláról“ hallok, tengeri kígyó jut eszembe. Ez iskola eszméjének hazánkban való felmerülését nem-sokára jubilálni kell majd.

Sok évvel ezelőtt penditette meg e nemes intézmény eszméjét *Lederer Ábrahám* képzőintézeti igazgató, hazánk világlátott és egyik legtudósabb, lelkes paedagogusa. Utánna még igen sokan foglalkoztak vele sőt többen egészen újra felfedezték e hasznos iskolát. Végre 2 év előtt a közoktatási kormány jóvoltából megszületett.

Megszületett, de azért apró csecsemő még ma is. Sőt a dolgok jelen állapotát tekintve féltő, hogy nem éri meg még a gyermekort sem. Nem éri meg pedig azért, mert szerencsétlen csillagzat alatt született. Üstökös jelezte világra jöttét és az üstökös megjelenése háborút, és pedig hosszantartó háborút jelent a nép hite szerint. És tényleg ki is tört a háboru. A sajtónak egy része feljajdult és sorompóba szólította a szülőket és a tanítókat, hogy védekezzenek hazánk ez újabb szerencsétlensége ellen, mert gyermeküket a „buták iskolájába“ akarják kényszeríteni.

Ez állásfoglalásnak okát keresye csakhamar rájövünk, hogy a kiindulási pont volt szerencsétlen. Úgy tűnt fel vagy még inkább úgy akarták a dolgot feltüntetni, hogy ez áldásos intézmény létesítésének kezdeményezője a hülyék intézetéből indult ki. Ez hozott veszedelmet rá. Úgy fogja fel mindenki a dolgot, hogy a gyenge-tehetségűek iskolájában csak hülyék foglalhatnak helyet, mert az eszme megvalósulását a hülyék intézete mozdította elő, mert a

tanítók is onnan kerültek ki, mert a felügyeletet onnan teljesítik, szóval a hülyék intézete fiókiskolájának minden jellegével van felruházva.

Az iskola mai állapota teljes mértékben igazolja e tényt. A szülők hülye gyermeküket viszik oda, nem pedig a gyengetehetségűeket.

Az iskolának 2 éves története a hazai és külföldi szakirodalom tanulmányozása engem a következőkről győzött meg:

1. A gyengetehetségűek nevelése és tanítása nem tartozik a gyógypaedagogia körébe.

2. Ennek következtében nem szabad ez iskolát az elemi iskolától elválasztani, hanem annak párhuzamos iskolájává kell tenni.

3. A kisegítő iskola célja csak az lehet, hogy a gyengébb tehetségű gyermekekben a nehezebben, erősebben lekötött, szunynyadó szellemi funkciókat még elemibb eszközökkel felébresztszük, mint a hogy ez az elemi iskolákban történik és történhetik. Tehát nem speciális tanterv kell ez iskolának, hanem az elemi iskolának a tanterve, de aprópénzre váltva.

4. A kisegítő iskolába nem szabad olyan tanítókat tenni, akik hülyék tanításával foglalkoztak. A hülyéket tanítók megszokván szellemileg az állat fokán álló gyermekekkel foglalkozni, inkább leszállnak a gyermekhez, mintsem hogy azt felemelik magukhoz. (Ellentmondás? Nem!!) Hogy ez így van, onnan tudom, hogy jó magam sem tudnék pl. elemi tanulót tanítani, mert a megszokás lehetetlenné teszi, hogy a gyermeket felemeljem magamhoz. Inkább én ereszkedem le hozzá. És ez veszedelmes. Az elemi tanító is leszáll a gyermekhez, de azért, hogy csakhamar felemelje magához.

5. A gyengetehetségűek osztályai számára a legtehetségesebb és leghumánusabban érző elemi tanítókat kell aquirálni. Külön kurzus hallgatását nem is kellene kötelezővé tenni, mert az iparkodó tanító, a ki hivatása magaslatán áll, sokkal többet tanul az e téren megjelent irodalomból, mint egy külön kurzuson, a hol rendszeren „nagyképű“ és a dolog lényegéhez nem tartozó dolgokkal ütik agyon az időt.

6. A gyengetehetségűek iskoláztatása nem az állam, hanem annak a hatóságnak a kötelessége, a mely az elemi tanulók iskoláztatásáról gondoskodik. A gyengetehetségűek nincsenek — mint a hülyék — törvény által az iskolából kizárva, tehát tanítandók, mint a többi gyermek. De hogy a többi gyermektől külön tanítassanak, az az iskolának, a társadalomnak és a gyermekeknek az érdeke.

7. A gyengetehetségűek iskolájának az elemi iskolával való szoros összekapcsolását a következőleg tartom keresztülviendőnek: Egy nagyobb központi fekvésű elemi iskolába gyűjtendő össze egy vagy két kerületnek mind a gyengetehetségű gyermeke. A nagyobb iskolákban van most is pl. I/a, I/b, I/c osztály. Allittassék ezek mellé még egy I/d osztály, amelybe a gyengetehetségű gyermekek kerüljenek. Ezáltal elérjük azt, hogy a szülők nem fogják a gyengetehetségűek

iskoláját csapásnak tekinteni; az iskola nem lesz méreg drága, mert nem lesz külön adminisztrációja, elemi tanítás fog ott folyni és a mi a fő szoros connexió áll fenn ez iskola és az elemi iskola közt.

Tudomásom szerint azt akarják mindenütt elérni a gyengetehetségűek tanításával hogy a tanulók annyira fejlesztesse- nek, hogy azok az elemi iskolába visszakerülhessenek. Ha a fent- jelzett módon kapcsolatot szerzünk a két iskola közt, úgy minden- esetre közelebb állunk célunkhoz, mintha külön iskolában, külön viszonyoknak és nem az életnek neveljük a gyermekeket.

Ezekben voltam bátor nézeteimet a „Kisegítő Iskola“-ról rövi- den elmondani. Sok dolgot szerettem volna még érinteni, de nem akartam tovább a t. olvasó türelmével visszaélni. Valószínűleg azon- ban az érdekelt felek, kik a „Szemlé“-t ez ideig e kérdésben igno- rálták, alkalmat fognak nyújtani, hogy hozzászóljak még e fontos kérdéshez.

Bardócz Pál a főváros egyik legképzettebb tanítója, a mult hóban foglalkozott e kérdéssel és Juba dr. alapján állva, sok te- kintetben igen helyes konkluziókra jutott.

Tanulmányainak eredménye a következő határozati javaslat volt, melyet a Magyar Tanítók Kaszinójának paedagogiai szakosztálya hosszú vita után elfogadott.

A magam részéről, ki a vitában szintén részt vettem, egyes pontjainak kivételével szintén hozzájárultam a javaslatához. De álljon itt a javaslat teljes terjedelmében.

javaslat.

Mondja ki a Magyar Tanítók Kaszinójának tanügyi bizottsága, hogy:

1. A gyengetehetségű gyermekek részére a normális gyermekektől elkülönített tanítást az 1900—1901-ik tanévben a Kazinczy-u. népiskolában megkezdett alapon helyesnek és szükségesnek tartja.

2. Ezért a „Kisegítő osztály“-ok beállítását a fokozatos fejlesztés szempontjából — lehetőleg minden kerület egy központi fekvéssel bíró nép- iskolájában — folytatólagosan szervezendőnek véli.

3. Kivánatosnak tartja a szakosztály, hogy ez osztályok elé kitűzött cél elérhetése szempontjából, Kisegítő Iskolákba *kizárólag* csak gyengeteht- ségű növendékek irassanak be; a felvételt pedig egy e célból megalakított bizottság eszközölje.

4. Rendeztessék tanfolyam, hogy a fővárosi tanítás ez osztályok vezetésére vállalkozó tagjainak mód és alkalom nyújtassék az esetleg szük- séges szakismeretek elsajátítására.

5. Az eddig történtek hálás elismerése mellett megkeresést intéz a tanügyi bizottság úgy a székes-főváros tanügyi osztálya — mint a közokt. kormányhoz az ügy továbbfejlesztése érdekében kívánatos intézkedések megtételét illetőleg; nevezetesen: hogy a jövő tanévben megnyitandó új osztályllyal együtt beállítandó 3 osztály mint külön-külön álló osztatlan egész a főváros három nagyobb kerületében 3. népesebb népiskola kisegítőjeképen folytassa áldásos működését“.

Váradí Zsigmond.

Krónika (Reflexiók).

A tanítók kaszinója minden évben tartat egy-egy felolvasást az elemi iskolák „Segítő osztály“-airól. Az idén is volt ilyen vitéstély, még pedig elég érdekes lefolyású. A szakemberek igen szép — mondhatnám teljes — számban voltak jelen a felolvasáson; mondtak is ott sok okosat, sok jót, sok hasznosat — egymásnak. Igen, mert a székesfővárosi tanítókról épen nem mondhatnám, hogy valami horribilis számban lettek volna képviselve; sőt nem tévedek, ha azt állítom, hogy ujjaimon nagyon könnyen megszámlálhattam volna a megjelenteket.

Aztán sok szó esett arról, hogy a budapesti áll. kisegítő iskola jelenlegi növendék-anyagával inkább megfelel hülyék fiók-intézetének, mint gyengefelfogásuak iskolájának. Vagyis más szóval, az igazi gyengefelfogásuakat nem igen küldik az áll. kisegítőiskolába.

Hm! Kár is annyira erőltetni a kisegítő iskola dolgát! Hiszen van nekünk ennél sokkal jobb és virágzóbb intézményünk, a correpeticio, a míg ez megvan, kár oly nagyon sürgetni a segítőiskolákat. Áldás az az ismétlő óra is! Igaz, hogy talán nem mindig a gyermek húzza a legnagyobb hasznót belőle, no de hát ez nem is tartozik szorosan a kérdéshez! *

Valaki azt mondta vita közben, hogy a leendő székesfővárosi „Segítő osztályokat“ önálló iskolákká kellene fejleszteni, s az oda-járó gyermekeket nem szabad az elemi iskolába áttenni, mert félő, hogy visszaesés áll be, s akkor ott vagyunk, ahol elkezdtük.

Erre valaki azt jegyezte meg, hogy „hova jutnánk mi, ha tehetség szerint különítenők tanulóinkat?“ s szinte megijedni látszott a felelettől.

Lehet, hogy ez nehéz kérdés. Én azonban azt hiszem röviden válaszolhatok rá, ha azt mondom: eljutnánk először a rendes elemi iskolába; másodsor a gyengefelfogásuak segítőiskolájába; harmadszor a gyengeelméjűek nevelő- és negyedszer a hülyék ápoló-intézetibe. De hozzáfűzöm még azt is, hogy amíg ezen intézeteket meg nem nyitják, addig az elemi iskola csak félmunkát végez.

Természetes, hogy így vita közben aztán sok mindenről előjött még a szó. Többen előhozakodtak a külfölddel is. Emlegették a zürichi segítő iskola jónévű vezetőjét, a jó öreg Graf-ot, a schaffhausenit, M.-Frankfurtot, Drezdát stb.

Erre már aztán egy tekintélyes tanfőru állott fel és kijelentette, hogy ő Zürichben ugyan nem volt, de járt már Budakeszin és Budaörsön (mind a kettő német község). Mondott ezután még

* Ez cikkezőnek privát véleménye, a mit mi nem osztunk Különben szívesen veszszük a tanítóság hozzászólását.

sok szépet és célszerű dolgot. Azt azonban még sem árulta el, hogy látott-e ott kiségitő-iskolákat. Így aztán én máig is azt hiszem, hogy ő ilyet nem is látott, mert hogy a budapestit nem igen tekintette meg, arról van tudomásom.

*

Van-e tehát csakugyan szükség ilyen kiségitő iskolákra szép fővárosunkban, vannak-e itt gyengefelfogású tanulók?

Verédy, Borbély, Juba, Berinza, Bardócz s mások, a kik komolyan tanulmányozták nálunk ezt a kérdést, azt mondják, hogy vannak. Bardócz szerint csak az aréna-úti iskolában van 28 gyengefelfogású tanuló; tehát már itt van annyi, hogy 2 külön osztályt kellene nyitni a számukra, ha megfelelő oktatásban akarnók őket részesíteni.

De bizonyítja létezésüket a m. kir. rendőrség is, mert neki legtöbbször akad velük dolga. Vannak gonosztevők, akiknél — bár iskolába jártak — az iskolai nevelés teljesen hiányzik; nem tudják a Tizparancsolatot; nincs helyes fogalmuk az „enyém s tied“-ről; Istent, csak káromkodásból ismerik stb.; de a legnagyobb baj mégis az, hogy csekély jutalomért gonosztettekre is képesek s így kitűnő eszközök a rossz emberek kezében.

Hogy ezeket a normális iskolában hagyni nem lehet, s számunkra külön iskolák kellene, ezt belátta a közokt. kormány is és felhívta a székesfővárost, hogy ezen osztályokat, szükséghez képest, állítsa fel. Azonfelül, hogy a kérdés nagyobb nehézségekbe ne ütközzék, a közokt. kormány ezen iskolákat saját képesített szakembereire akarta bízni, akiknek egyelőre javadalmazását is hajlandó magára vállalni.

A fővárosnak pedig csak alkalmas tantermekről kellett volna gondoskodni.

Egyelőre csak két üresen álló tanteremről volt szó, melyet a főváros területén található gyengefelfogású tanulók külön iskolája számára kellett volna átengedni. Csakhogy a főváros még ezt a két — s talán ma is — üresen álló termét sem volt hajlandó az említett humánus célra ingyen átengedni, csak 800 korona évi bérért.

Bizonyosan azt hitték, hogy a gyenge felfogású tanulók, a kik ebbe az iskolába fognának járni, mindannyian pénzes fiatal emberek s hogy tőlük nem tudom én mily összegeket tesz majd el az állam beiratás tandíj s nem tudom én még mi minden címén.

Ily szemüvegen át tessék a király-utcai kiségitő iskolát vizsgálni s ily szempontokat tartsunk szem előtt, ha annak kevésbbé megfelelő termei és környezete felett szigorú bírálatot akarunk gyakorolni.

*

És azt hiszem, hogy ezen iskola felett eddig már elmondhatta véleményét mindenki. Itt nem beszélni, de komolyan tenni kellene valamit. Akinek az állami kiségitő iskola nem felel meg, az próbálja

meg s állítson jobbat helyébe. Ha a tanítóság mint egy ember felállna és kérné a tanácsot, hogy az iskolát állítsa fel, meg vagyok győződve, hogy szeptemberben már megnyithatnák a fővárosban kisegítő-osztályokat.

Most alakítják meg a hiv. főv. tantestületeket, foglaljanak állást mellette!

Ellenbach M.

Egyesületi élet.

Választmányi gyűlés. A siketnéma-intézeti tanárok országos egyesületének választmánya második rendes gyűlését február 10.-én tartotta meg a kecskeméti siketnéma-intézetben.

Jelen voltak: *Pertik Gyula* alelnök mint elnök. *Zádor Endre* pénztáros, *Borbély Sándor*, *Együd Lajos*, *Németh László* választmányi tagok, *Klug Péter* jegyző és *Bihari Károly* titkár.

Elmaradásukat kimentették: *Schäffer Károly* elnök és *Taritzky Ferenc* választmányi tag.

Főbb határozatok:

Miután a *nyugdíjrendezést* illetőleg a hírlapok értesítéseiben és magánértesülésekben nem látott a választmány elég biztosítékot arra, hogy sérelmünk meg fog szüntettetni, elhatározottat, hogy ebbeli kérelmünket az illetékes fórumok előtt küldöttség útján terjesztjük elő. A határozat végrehajtásával *Klis Lajos* vezetése alatt *Borbély Sándor*, *Együd Lajos*, *Németh László*, *Pertik Gyula* és *Scherer István* kartársakból álló küldöttség bizatott meg.

Zádor Endre pénztáros beterjesztette az 1902. évi új költségvetés-tervezetet. 206 k. 26 fill. bevételi és 205 k. 45 fill. kiadási összeggel elfogadtatott. A közgyűlés elé kerül.

Ugyszintén a közgyűlés jóváhagyását várja az *ügyrend* is, melynek tervezete ezen a gyűlésen részletes tárgyalás után egész terjedelmében megállapítottatott.

A *fizetés-rendezés* ügyében szerkesztett emlékiratot a választmány általánosságban elfogadta és kiadta további tanulmányozás, esetleg részletesebb kidolgozás és jelentés-tétel végett.

Elhatározta a választmány, hogy az évközben szerzett tapasztalatokat és kívánalmakat egybegyűjtve, minden ágára kiterjeszkedő *emlékiratot* intéz a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterhez. (A kartársaknak idevágó becses javaslatait pünkösdi bizalommal és köszönettel kérem és várom. B. K.)

A *Hill-szoborra* vonatkozó gyűjtőív a jubiliumi ünnep után fog a tanártestületekkel közöltetni.

Rendes tagul *felvételtett*: *Deschensky Ferencz* és *Kegler Ferencz*.

Közli: *Bihari Károly*,
titkár.

Hazai hírek.

Lapunk jelen számát két és fél ívvel megtoldottuk.

A gyógypaedagogiai intézetek orsz. szaktanácsa febr. hónapban 2 gyűlést tartott a következő tárgysorozattal:

Február 5.-én.

Bejelentések: A minister az 1902. évre az előadói teendőkkel ismét *Borbély Sándor* igazgatót bízta meg s eddigi buzgó működéseért elismerését fejezte ki. — Dr. *Sarbo* Arthur egy. m. tanár a szaktanács rendkívül tagjául neveztetett ki. — A minister a szaktanács m. év november 27.-diki jegyzőkönyvének tartalmát jóváhagyta. — A minister jövőre csak oly mérvben helyezi kilátásba a gyógypaedagogiai intézeteknél és iskoláknál az új tanerők díjazását, a mily mérvben az iskola fenntartók a kellő számú növendékek ellátásáról szükséges költségekről való gondoskodást előre biztosítani képesek. — Kiadatott a siketnémák és vakok oktatására szolgáló tanfolyamok szabályzata. — A minister meghatározta azokat a szempontokat, melyeket a jövőre a siketnéma-intézetek és iskolák számára kibocsájtott nyomtatványminták szerkesztésénél figyelembe kell venni. — Pártoló véleményezéssel terjesztetett fel a ministerhez *Skultéthy* Lajos tanárnak abbeli kérelme, hogy folyó évi februártól júliusig a dadogók és egyéb beszédhibákban szenvedők számára nyilvános tanfolyamot tarthasson. — *Klis* Lajos szaktanácsai jegyzőnek 100 K. jutalom engedélyeztetett. — A siketnémák és vakok szegedi intézetéhez a jövő tanévre 2 új tanerő kinevezése szükséges. — A lipótszentmiklósi izr. hitközség gyógypaedagogiai intézet létesítésére buzdított. — Az „Ungarische Paedagogische Revue“ f. évi 3—4. számában és az „Igazmondó naptár“ f. évi számában az előadótól közlemény jelent meg a hazai gyógypaedagogiai oktatás jelen állapotáról. — A siketnémák székesfehérvári tanfolyama f. évi január 21.-én próbavizsgát tartott. — A minister a siketnémák aradi és temesvári intézetei hitoktatóinak szakvizsgálatát a f. tanévi osztályvizsgálatok idejére tűzte ki. — A szaktanács múlt évi működéséről szóló jelentés kinyomatási költségeit a minister engedélyezte. — A minister *Skultéthy* Lajosnak megengedte, hogy a f. évben a dadogók és egyéb beszédhibákban szenvedők számára tanfolyamot tarthasson. — Bars megye kir. tanfelügyelője utasított, hogy a hibásbeszédűekkel foglalkozó tanítókra nézve részletes jelentést nyújtson be. — A minister megállapította a gyógypaedagogiai intézetek évközi szüneteinek tartamát. — A minister jóváhagyta a szaktanács múlt évi működéséről szóló jelentését. — Február hóban ismeretterjesztő felolvasások tartatnak M.-Szigeten, Debrecenben és Szabadkán.

Határozati javaslatok. Tárgyaltatt: A vakok budapesti intézete tantestületének m. évi dec. 18.-diki jegyzőkönyve. — A képezhető hülyék és gyengeelméjűek budapesti intézetének új címe. — A siketnémák aradi iskolája felügyelő-bizottságának m. évi decz. hó 30. jegyzőkönyve s az annak kapcsán benyújtott külön felter-

jesztések. — A siketnémák aradi iskolája tantestületének folyó évi január 8.-diki jegyzőkönyve. — A siketnémák és vakok jolsvai intézete felügyelő-bizottságának m. évi december 14.-diki és f. évi jan. 14.-diki jegyzőkönyve. — A siketnémák és vakok kecskeméti intézete tantestületének m. évi dez. 18.-diki jegyzőkönyve. — A siketnémák kaposvári intézete tantestületének m. évi december 20.-iki jegyzőkönyve. — A siketnémák kolozsvári intézete tantestületének m. évi december 20.-iki jegyzőkönyve. — A siketnémák váci intézetének m. évi december 22.-iki jegyzőkönyve. — A siketnémák temesvári intézete f. évi január 4.-iki jegyzőkönyve. — A siketnémák budapesti intézete tantestületének f. évi január 11.-iki jegyzőkönyve. — *Klis* Lajosnak a siketnémák kaposvári intézetéről szóló szakfelügyeleti jelentése. — A siketnémák kolozsvári intézete felügyelő-bizottságának f. évi január 4.-iki jegyzőkönyve. — *Török* Gyulának és *Schanne* Péternek a vakok számára szolgáló könyvek kinyomtatására vonatkozó ajánlata. — A siketnémák kaposvári intézete tantestületének f. évi január 30.-diki jegyzőkönyve. — A vakok kolozsvári intézete felügyelő-bizottságának f. évi január 4.-iki jegyzőkönyve. — A siketnémák váci intézete tantestületének f. évi jan. 31.-iki jegyzőkönyve.

Február 19-én.

Bejelentések: A szaktanács múlt évi működéséről szóló jelentés kinyomatott. — A miniszter a szaktanács m. évi dec. 23.-iki és 30.-iki jegyzőkönyveinek tartalmát jóváhagyta. — A Pálfi-féle magyar gyűjtő m. évi március 23.-tól december végéig 124 kor. 42 fillért jövedelmezett a siketnémák javára.

Határozati javaslatok. Tárgyaltatott: A vakok budapesti intézete tantestületének a *Herodek* Károly által összeállított olvasókönyv tárgyában felvett m. évi december 21.-iki jegyzőkönyve s az annak mellékletét képező iratok. — *Borbély* Sándornak a siketnémák budapesti iskolájának és a dadogók áll. tanfolyamáról szóló szakfelügyeleti jelentése. — *Bihari* Károly „Törtszemléltető“ című taneszközének bírálata. — A siketnémák kolozsvári intézete felügyelő-bizottságának az intézet 6 osztályúvá leendő kifejlesztésére vonatkozó felterjesztése. — A vakok kolozsvári intézete vezetőjének az intézet jelenlegi állapotáról szóló jelentése. — A siketnémák kolozsvári intézete tantestületének f. évi január 29.-iki jegyzőkönyve. — A siketnémák aradi iskolája tantestületének f. évi január 31.-iki jegyzőkönyve. — A siketnémák és vakok kecskeméti intézete tantestületének f. évi január 29. és 30.-iki jegyzőkönyve. — A siketnémák és vakok szegedi intézete felügyelő-bizottságának abbéli kérelme, hogy az intézet jóltevőinek ministeri elismerés nyilváníttassék. — A vakok budapesti intézete tantestületének f. évi január 29.-iki jegyzőkönyve. — A siketnémák és vakok jolsvai intézete segélybizottságának szabályzata. — Az előadónak abbéli indítványa, hogy a kézügyességi oktatás szabályozása tárgyában tartandó gyűlésre a szaktanács kiegészíttessék.

Pályázat. A siketnémák váci kir. orsz. intézetében 1902. évi március hó 13.-án a „Kisteleki Lévay Henrik alapítvány“ 1000 k.

kamata kiadható lévén, felhivatnak mindazok, kik e segílyt elnyerni óhajtják, hogy a vallás- és közoktatásügyi m. kir. Ministeriumhoz intézett, kellően felszerelt folyamodványukat 1902. évi március 9.-ig alulirott igazgatóságához küldjék be. Az alapító-levél IV. pontja értelmében segílyre jogosultak valláskülönbség nélkül mindazon szegénysorsu, feddhetlen és munkás életü siketnémák, kik a magyar szent korona országaiban születtek s a siketnémák országos intézetében kiképeztetvén, onnan jó bizonyítvánnyal kiléptek és valamely mesterséget (avagy női-iparágat) elsajátítván, önálló üzletet óhajtanak nyitni. A folyamodványhoz melléklendők: *a)* Születési anyakönyvi kivonat. *b)* Intézeti bizonyítvány. *c)* Erkölcsei bizonyítvány. *d)* Iparhatósági bizonyítvány arról, hogy folyamodó valamely iparágban teljes jártassággal bír. *e)* Iparengedély. *f)* Vagyonki mutató, illetőleg szegénységi bizonyítvány. — Az odaitélt segílyösszeg 1902. évi március hó 13-án Vác, a siketnémák intézetében a tanári kar és a növendékek jelenlétében adatik át. — Vác, 1902. évi február hó 17-én.

Felolvasások. A siketnéma-oktatás általánosítása, az ügy propagálása érdekében a siketnémák váci orsz. intézetének két tanára: *Gácsér József* és *Markovics Árpád* négy. fiu s két leánynövendék kíséretében e hó 16-án M.-Szigeten, 19-én pedig Debrecen intelligens publikuma előtt — amott a megyeház — utóbbi helyen a város-ház dísztermében tartott előadást. Nevezett intézet kiküldöttei mindkét helyen előzékeny fogadtatásban részesültek s a közönség részéről a siketnéma-oktatás iránti meleg érdeklődéssel találkoztak. Nagyban fokozta ezt az érdeklődést s szerzett a siketnémák számára jószívü barátokat *Gácsér József*nek tapssal jutalmazott felolvasása, melyben a tanulatlan siketnéma szellemi és lelki világát élénk színekkel ecsetelte, röviden megemlékeztvén a hallásuktól megfosztott szerencsétlenek oktatásának történetéről, a hazai intézetek keletkezéséről stb. A felolvasás után *Markovics Árpád* az oktathatóság szempontjából mutatta be a siketnémák képességeit. Az első osztályos növendék megszólaltatása az előkelő publikum nemcsak hölgy, hanem lágyabb szívü férfitagjainak szeméből is könnyeket csalt, míg a nyolcadosztályos növendékek okos, értelmes feleletei bámulattal vegyes csodálkozásra ragadta a megjelent érdeklődőket. Eltekintve attól, hogy ezen előadások által az ország azon két vidéki centrumában lett ismertté az oktatás e speciálissága, hol egy-egy ilyenmü intézet létesítésének szükségességét legjobban érezzük, illetékes hatóságoktól nyert ígéreteken kívül némi pozitív eredményről is szólhatunk. Nevezetesen Debrecen városában az előadás belépti-díj mellett tartatván meg, 260 korona folyt be, mely összeget az ott létesítendő intézet alapja javára tőkésítenek. Különben az oktatás általánosítása érdekében azokon a helyeken, a hol intézet felállítására szükséges volna, ily ismertető előadások tartása, mennyire indokolt s kívánatos, idézzük Debrecen városa tanácsának következő szavait: „Ha az urak ez előtt pár évvel jönnek hozzánk, ma már a siketnéma-oktatás számára díszes otthon állana Debrecenben“.

Wentzel József a siketnémák budapesti intézetének tanára február hó 17.-én tolmácsként szerepelvén a szabadkai kir. törvényszéknél, felhasználta a kedvező alkalmat és 16.-án nagyszámu érdeklődő előtt tartott tetszéssel fogadott előadást a siketnémák tanításáról.

Váradí Zsigmond f. hó 1.-én a „Kelenföldi Kaszinó“ intézőségének meghívására a „Szabad Lyceum“ keretében tartott részben felolvasást részben pedig előadást a siketnéma-oktatás új vívmányairól. Bemutatot osztályából 4 növendéket és egy felnőtt volt tanítványát, kik valamennyien a lelkes közönség általános figyelme tárgyai voltak. A nagyszámban egybegyűlt intelligens közönség nagy tetszés-nyilatkozatokkal jutalmazta úgy az előadást mint pedig a növendékek érthető és precíz feleleteit. A Szabad Liceum felhívására *Váradí* Zsigmond legközelebb a „Magyar Tanítók Kaszinó“-jában fog ugyanerről a tárgyról előadást tartani.

Felolvasás. Dr. Gármán Béla a siketnémák kolozsvári intézetének házi orvosa, az országos közegészségügyi egyesület *Kolozsvárvidéki* osztályának a f. évi február hó 1.-én, Ferencz József-egyetem közegészségtani épületében tartott felolvasó ülésén, nagyszámu közönség előtt népszerű előadást illetve felolvasást tartott a *fülről, ennek ápolásáról* és a *siketnémaságról*. Az érdekes felolvasás mindvégig erősen lekötötte a hallgatóság figyelmét s hogy a megjelentek a siketnémák s azok tanításáról teljes képet nyerjenek, felolvasó kieszközölte, hogy azok a siketnémák intézetét, annak szervezetét és berendezését, valamint tanításukat a helyszínén is megismerhessék. E célból a hallgatóság jó nagy része másnap megjelent a siketnémák intézetében, hol *Taritzky Ferenc* igazgató, az intézet dísztermében üdvözölvén a megjelenteket, hosszabb beszédben ismertette az intézet szervezetét és a siketnémák tanítási módját. Erre aztán az osztályvezetők egyenkint elővezették növendékeiket s bemutatták azok tanítását gyakorlatilag is. Végül megtekintették a vendégek az intézet berendezését. *Dr. Gármán Béla* úr e tétével tehát hasznos szolgálatokat tett a siketnémák oktatása ügyének s azért mindnyájunk elismerésére tarthat igényt.

Hangverseny a siketnémák javára. Fényesen sikerült hangversenynyel egybekötött táncestélyt rendezett február hó 22.-én *Kecskeméten* a „Siketnémákat gyámolító egyesület“. Az estélynek 536 korona és 80 fillér bevétele volt, melyből a 251 kor. 30 fillér kiadás levonva, az egyesület céljaira 285 korona 50 fillér maradt tiszta jövedelem. A szereplő művészek az egyesület humánus céljaira való tekintettel, mindannyian a legnagyobb készséggel tiszteletből ajánlották fel közreműködésüket. A hangverseny műsorán szerepeltek: a „Műkedvelők zenekara“ mely *Kecskemét város zeneértő intelligens közönségéből* alakult s dr. *Szeless József* országgyűlési képviselő, mint vajda vezetése alatt a tőle megszokott temperamentumos játékkal gyönyörködtette a megjelent nagyszámu díszes közönséget. *Iskei Kovács Etelka* budapesti kitünő zongoraművésznő igazán művészi előadásával. *Fekete Irma* a kecskeméti

kedvenc műkedvelő énekese, kinek gyönyörű énekét ifjú *Szeless József* kísérte zongorán. *Gerber Jenő* hegedűművész élvezetes játéka után *Paál Árpád* úr monológja zárta be az igazán élvezetes hangversenyt, melyet a késő hajnali órákig tartó táncmulatsággal fejeztek be.

Vitár Rezsőt, a Vakokat gyámolító orsz. egyesület gondnokát, a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter a Vakok budapesti orsz. intézetéhez gondnoknak nevezte ki.

Új mozgalmak. Örömmel jelentjük, hogy az az a szép eszme, a melyet *Tóth Antal* sopron-németi földbirtokos az ő nagylelkű alapítványával felszínre hozott rövid idő múlva meg fog valósulni. Sopron megye törvényhatósága kiküldött egy 10 tagu bizottságot azon utasítással, hogy egy a megye területén felállítandó siketnéma iskola tárgyában megtegye az előmunkálatokat. E bizottságnak egyik lelkes tagja *Wosinszky István* balfi fürdőtulajdonos, ki tudvalevőleg egy 4000 korona értékű házat és a fürdő kápolnában összegyűlt adományokat ajánlotta fel a létesítendő iskola céljaira a napokban Vácott járt és személyesen tárgyalt ez ügyben *Borbély Sándor* szakt. előadóval. E tárgyalások eredménye az, hogy legközelebb egy-két váci tanár fogja a siketnémák oktatás-ügyét Sopronban ismertetni. Örömmel halljuk, hogy Sopron megye nagylelkű mág-nása herceg *Eszterházy Miklós* szintén érdeklődik az ügy iránt és hajlandó a *lorettói klastromot* az intézet céljaira átengedni. Ha tekintetbe vesszük, hogy a kiküldött bizottság már is gyűjtött egy tetemes összeget és hogy a csornai premontreiek is adtak 4 hold földet, biztosan remélhetjük, hogy még ez évben Sopron megyében is hajlékhoz jutnak a természet árvái.

Hálalozás. Súlyos csapás érte *Berinza János* igazgatót; édes atyja, aki 48 évig szolgálta hazáját mint néptanító, a királyi hosszas szolgálata végén érdemkereszttel tüntette ki, f. hó 16-án 78 éves korában elhunyt.

Tisztelgés. A „Siketnéma-intézeti tanárok orsz. egyesülete“ választmányja február hó 10.-én Kecskeméten tartott gyűlést. Ebből az alkalomból *Borbély Sándor* vezetése alatt tisztelgett *Kada Elek* polgármesternél, hogy köszönetet mondjon azért a lelkes kitartásért, melylyel a kecskeméti intézetet megalapította és azért a szerető gondoskodásért, melyben a szépen fejlődő intézményt most is részesíti. A polgármester igaz örömmel fogadta a siketnéma-oktatásügy munkásainak ez üdvözlését.

Mulatság. A képezhető hülyék és gyengeelméjűek orsz. intézete tanári testületében alakult „Segélyző-Bizottság“ által január 18.-án rendezett jótékonycélú társasestélyre *utólagosan* felülfizettek még: dr. *Décsi Károly* 2 kor., dr. *Ringer Jenő* 2 kor., *Radnay Árpád* 2 kor., összesen 6 koronát. Az estély e szerint (105 kor. 88 fill. + 6 kor.) 111 kor. 88 fillér tiszta hasznot jövedelmezett a segély-alapnak. Fogadják az érdeklődők a szerencsétlenek nevében a bizottság köszönetét.

E. M.

Siketnéma tanulók felvétele. A siketnémák aradi iskolájába

a jövő 1902—903. iskolai évre 12—15 első osztályos tanuló fog felvétetni. A felvétel az egész tanítási időre történik. Felvétetnek 7—10 éves korban levő siketnéma gyermekek, nemre, nemzetiségre és vallásfelekezetre való tekintet nélkül. Első sorban *Aradon* lakó szülők gyermekei vétetnek fel, azután *arad-, békés-, bihar- és csanádmegeiek*; máshonnan jelentkezők is felvétetnek, ha a fenti törvényhatóságok területéről nem jelentkeznék elegendő számú gyermek. Szegénységöket hatóságilag igazoló folyamodók havi 10—20 K. segítséget is kaphatnak, melyből itteni ellátási költségeik (havi 20 K.) fedeztetnek. A kellően felszerelt kérvények a siketnémák aradvárosi államilag segélyezett községi iskolája felügyelő-bizottságához intézendők és legkésőbb május hó 1.-ig az iskola igazgatóságához beküldendők. A kérvényekhez a következő mellékletek csatolandók: *a)* keresztlevél, illetőleg születési bizonyítvány, *b)* tisztiorvosi bizonyítvány, *c)* himlő-oltási bizonyítvány, *d)* hatósági kimutatás a családi segítségért folyamodóknál a birtokállapotról is, *e)* hatóság előtt tett nyilatkozat arról, hogy a gyermek ruházatáról fehérenműjéről és a tanszerdíj (évi 10, illetve 20 K.) fizetéséről, valamint az ide-és hazaszállításról történik-e elegendő gondoskodás. A *b)*, *d)* és *e)* alatti mellékletek számára csakis az iskola igazgatósága által díjtalanul megküldött űrlapok használhatók. Esetleges felvilágosítás iránti megkeresések az iskola igazgatóságához intézendők. *Institutoris Kálmán* s. k. polgármester, a felügyelő-bizottság h. elnöke.

Hangverseny. Vasárnap 1902. febr. hó 16.-án délután a budapesti könyvtár-egyesület javára 7.-ik népszerű kamara-hangverseny tartatott a budai corvintéri vígadó nagytermében. Ezen hangverseny műsorának 3.-ik számát *Horváth* Attila zongoraművész, zeneszerző és a vakok orsz. int. tanárának saját szerzeményű zongorahármasa képezte. Játéka művészi ihlettől áthatott s elragadó volt. Az egész sajtó elismerőleg bírálta a művész tehetségét. Bár többször volna alkalmunk a gyógypaedagogia terén működő eme nagy művész játékában gyönyörködnünk.

Séra Lajos, tanár.

Gyakorlati Hangtan, különös tekintettel a siketnémák oktatására. Irta *Bihari Károly*, siketnéma-intézeti tanár Vácon. *Ára 2 korona.*

Kiejtési Gyakorlatok, siketnéma-intézetekben, magyarosító elemi iskolákban, valamint a hebegők (selypítők) oktatásánál való használatra. Irta *Bihari Károly*. *Ára 20 fillér.* — Megrendelhetők a szerzőnél Vácon.

ABC- és olvasókönyv, a beszédtanítás szolgálatában a siketnémák iskoláinak I. osztályában. Irta *Németh László és Váradi Zsigmond.*

Zantern és rövid módszeres utasítások az ev. ref. és az ág. h. ev. egyházakba tartozó siketnémák vallástanításához. Irta *Együd Lajos*. *Ára 50 fillér.* — Megrendelhető a szerzőknél és Fritz Ármín könyvnyomdásznál.